

De Blijde Boodschap is een vreugde die je deelt

De verkondiging van het evangelie wekt grote vreugde. Jezus leeft en toont ons hoe vurig God van de mensen houdt. Paus Franciscus wijdde in *De vreugde van het evangelie* tientallen bladzijden aan het preken. Wie de Blijde Boodschap verkondigt, mag geen begrafenisstemming uitstralen, zegt de paus. Via Facebook polste KERK & leven de lezers naar wat volgens hen gedegen verkondiging inhoudt. Onderaan rechts leest u enkele van hun reacties.

HARTELIJKE COMMUNICATIE IS DE KERN VAN DE PREEK

Paus Franciscus zelf probeert dagelijks aan te tonen wat een gedegen en vreugdevolle verkondiging kan zijn. Dat doet hij in zijn homilieën tijdens de ochtendmis in het Sint-Marthahuis in Rome waar hij sinds zijn verkiezing zijn intrek heeft genomen. Die preken zijn bondig, doeltreffend, helder, beeldrijk en gebracht op zo'n manier dat ook minder geletterde gelovigen de boodschap begrijpen. Franciscus leest nooit een tekst af, maar gaat telkens als het ware een dialoog aan met de toehoorders.

Goede en vreugdevolle verkondiging is het thema van zijn in december verschenen tekst *De vreugde van het evangelie*. Officieel betreft het hier een exhortatie, een pauselijke zendbrief over de besluiten van de bisschoppensynode over de nieuwe evangelisatie, waaraan Jorge Bergoglio nog deelnam als aartsbisschop. Het document, een heus boek dat in de Nederlandse vertaling 188 bladzijden telt, is echter veel meer dan dat. *De vreugde van het evangelie* is een rijk en bont boek met grote aandacht voor de sociale dimensie van de evangelisatie, voor de zorg voor de kwetsbaren, voor de oecumene en voor de relaties met de andere godsdiensten.

Paus Franciscus grijpt uitdrukkelijk terug naar de geest van het Tweede Vaticaans Concilie. De Kerk, zo herhaalt hij de kerngedachte van de belangrijke concilietekst *Lumen gentium*, „is een volk dat pelgrimeert en evangeliseert en iedere institutionele vormgeving overstijgt”. Dat betekent dus ook dat iedereen geroepen is „missionaire leerling” te zijn. Gedegen verkondiging van het evangelie, zo stelt de paus, schenkt ook lauwe en niet-pratikerende gelovigen een grote vreugde, omdat Gods liefde wordt doorgegeven.

Ook moet de verkondiging niet per se geschieden in geijkte (en bijgevolg soms verstarde) formules of met precieze bewo-

dingen „die een absoluut onveranderlijke inhoud weergeven”. De sterkste verkondiging, benadrukt paus Franciscus, blijft die van persoon tot persoon en daartoe is iedere christen geroepen.

Meer dan achttien bladzijden wijdt de paus aan predicatie en aan de homilie, de preek in de eucharistieviering. Een kritische lezer valt het daarbij op dat Franciscus geen afgelijke omschrijving geeft van de persoon die de predicatie brengt, terwijl het kerkrecht de homilie voorbehoudt aan de priester of de diaken. Speelt daarbij op de achtergrond de situatie in tal van Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse bisdommen een rol, waar plaatselijke kerkgemeenschappen door het priestertekort slechts zelden eucharistie vieren en waar op zondag een catechist of andere aangeselde een commentaar bij het evangelie uitspreekt?

Dat Franciscus er zoveel aandacht aan besteedt, toont aan dat er op vele plaatsen in de Kerk wat schort aan de kwaliteit van de predicatie. Priesters, diakens en leden zouden geregeld moeten samenkomen om de preek aantrekkelijker te maken. Wat is de grond van het probleem? „Een louter moraliserende of leerstellige predicatie die de vorm van een exegetische aanneemt, doet tekort aan de hartelijke communicatie die zich binnen de homilie voltrekt en aan haar Bijna sacramentele karakter”, klinkt het. Voor de paus is preken steeds een waarachtige dialoog met mensen, een spreken vanuit het hart, zelfs een „moederlijk spreken” (zie artikel bovenaan rechts).

„De predikant moet zijn oor te luisteren leggen bij het volk om te ontdekken wat gelovigen nodig hebben om te horen”, schrijft de paus. De taal moet positief zijn. „Zeg niet zozeer wat we niet moeten doen, maar wel wat we beter kunnen doen”, raadt Franciscus aan.

Paus Franciscus roept op tot een „geïncultureerde predicatie”. Hoe moet/kun je verkondigen in het Vlaanderen van vandaag? © Kristof Ghyselincx

De beste handleiding is te luisteren naar hoe papa Bergoglio het zelf doet, bijvoorbeeld zoals onlangs op een zondag in de veertigdagentijd in een volkse Romeinse parochie. Zijn taal is eenvoudig. Franciscus doet geen ingewikkelde Bijbeluitleg of moraliserende uitspraken. Hij kijkt vaker naar de aanwezigen dan naar het vel papier met zijn voorbereiding. Uitgeschreven beslaat zijn betoog niet eens een A4'tje. Hij gebruikt zijn handen om zijn woorden te benadrukken en stelt het 'publiek' vragen, waarbij hij soms ook stiltes laat vallen. „Waarvoor luister je? Naar de radio, naar muziek, naar een of ander programma! Maar luister je ook naar Jezus?”, vroeg de paus in bovengenoemde homilie. „Heb je thuis een evangelieboek? Lees je erin? Neem je soms eens een minuutje de tijd om in het evangelie te lezen en naar Jezus te luisteren? Wist je dat veel van de oude martelaren steevast een evangelieboekje met zich meedroegen?”

Alles bij elkaar preekte de paus toen in Rome welgeteld zeven minuten. Niet langer, niet korter. En hij besloot met volgende raadgeving: „Denk er altijd aan te luisteren naar Jezus. Dat luisteren maakt ons geloof sterker. En kijk naar Jezus. Ons hart vervolgt zo zijn weg van hoop.” Daarna volgde een uitnodiging tot stilte, als aanzet tot het gebed.

Erik DE SMET

‘PREDIKANT MOET DWARSE VAN BOODSCHAP TONEN’

Wat is goed preken? En hoe is het in Vlaanderen gesteld met de kwaliteit van de homilieën? Bernard De Cock is predikheer (zoals de dominicanen echt heten) en medeverantwoordelijk voor de cursus *Preken en gebedsleider* van de Dominicaanse Familie Vlaanderen die leken en priesters een gedegen vorming wil bieden inzake Bijbel, liturgie en preekpraktijk.

„Onder predikanten is de nood dan ook groot”, weet De Cock. „Onze dominicaanse website *Preek van de week* wordt zeer veel geraadpleegd en gebruikt. Ik heb de indruk dat priesters vandaag zo veel werk hebben dat er maar weinig tijd rest om de homilie degelijk voor te breiden. Ook opmerkelijk is dat in almaar meer parochies leken het woord nemen. Officieel mag dat geen homilie heten, maar een getuigenis. In de praktijk komt het echter op hetzelfde neer.”

De paus roept op tot een „geïncultureerde predicatie”. Hoe moet/kun je verkondigen in het Vlaanderen van vandaag? Bernard De Cock: „De secularisatie voltrok zich hier razendsnel. De babyboomers keerden zich af van de klerikale Kerk en velen onder hen gaven het geloof niet door aan hun kinderen en kleinkinderen. Als je prekt, moet je bijgevolg in die secularisatie gaan staan. Onze cultuur wordt beheerst door de mening dat God tot het verleden behoort, ons leven door individualisme en de zucht naar geld en goederen. Dat staat haaks op Jezus' boodschap. Een predikant moet dat ernstig nemen. Hij moet zijn gehoor de ogen openen voor onze cultuur. Hij moet het dwarse van de christelijke boodschap tonen en tegelijk de toehoorders blij en gesterkt naar huis laten terugkeren.”

Een ander onontkoombaar feit is de veelheid aan levensbeschouwingen. Wat is daarin de eigenheid van het christelijke geloof? „Mensen moeten van een predikant kunnen horen dat hij een gelukkige gelovige is”, meent De Cock. „En het publiek moet de indruk krijgen dat hij met hen Kerk wil vormen.” Paus Franciscus noemt die stijl het „moederlijk spreken”. De term bevat de dominicaan: „Jezus gaat in het evangelie met mensen om als een moeder en prekende vrouwen hanteren vaak een eigen en zeer welkome stijl: zintuiglijk en hartelijk.”

Wat is een goede preek? Denise Buntinckx uit Mortsel volgde de cursus *Preken en gebedsleider* en brengt het geleerde in praktijk, vooral bij begrafenissen. „Een goede preek is op het niveau van de aanwezigen en moet zo levendig mogelijk zijn”, zegt ze. „Zowel

elementen uit de lezingen als uit het dagelijkse leven van gelovigen komen aan bod. De evangelielezingen betrekken we op de huidige samenleving.”

„Persoonlijk probeer ik hoogstens vijf gedachten aan te reiken”, zegt Guido Hendrickx uit Hoboken. „Daarrond bouw ik de preek op. Ik kijk graag naar mijn publiek. Dat is niet mogelijk indien je iets afleest. Voor een goede preek moet je zelf volledig staan achter wat je zegt. Het is dus moeilijk om andermans homilie zonder meer over te nemen. Dat voelen je toehoorders toch.”

De Cock benadrukt tot slot de dominicaanse stelregel: eerst contempleren en wat je gecontempleerd hebt dan aan de anderen meedelen. Goed preken betekent eerst goed christelijk leven, bidden en studeren, waarbij de eigen beleving en de verdieping gedeeld wordt met de anderen. (EDS/NL)

„Een homilie moet gaan over de essentie van de twee lezingen en het evangelie, in deze tijd gebracht. Hij dient niet om nutteloze onderwerpen te bespreken en zeker niet om Rome te bekritisieren, waar ik al geregeld getuige van was. Wanneer een boodschap hartstochtelijk wordt overgebracht, kan dat de vreugde en de levensblijheid vergroten.”
Luc Verreycken

„Onze pastoor geeft interessante lessen over de lezingen en het evangelie, soms gecombineerd met een verhaal uit het dagelijkse leven. Dan onthoud ik het het best. Achteraf bezorgt hij ons zijn homilie via e-mail. Zeer hedendaags.”
Odette Mincke

„Ik houd ervan dat een priester beeldspraak gebruikt in zijn homilie. Een van de mooiste voorbeelden daarvan blijft voor mij de vergelijking van de heilige Drie-eenheid met een glas spuitwater. Christus is het levende water, de Geest zijn de bubbels die door het water de energie krijgen om iets te bereiken, de Vader is het glas dat het geheel samenhoudt. Ik hoorde die vergelijking vijftien jaar geleden voor het eerst, toen ik nog misdienaar was.”
Tim Vanmechelen

„Na dertig jaar kan ik me nog steeds passages uit de homilie tijdens mijn huwelijksviering herinneren. Die was voor mij heel bijzonder. Ik vind een eenvoudige homilie, gespekt met realistische en alledaagse voorbeelden, het beste. Het hoeft niet lang te duren, maar de boodschap moet voor iedereen begrijpelijk zijn.”
Marina Mispelon

„Een homilie moet kort en levensecht zijn en naar de kern gaan.”
Hilde Uyttersprot

„Een vroegere pastoor was niet te vinden voor lange preken. Hij was ervan overtuigd dat je beter stopt in de helft van de homilie, omdat het eerste deel anders vergeten raakt. Mij blijven vooral de praktijkgerichte preken bij, bijvoorbeeld van een missionaris die zijn inzet aan het evangelie weet te koppelen.”
Patrick Mincke

„Ik kom uit de protestantse Kerk. Daar waren de preken lang en ik vergat na afloop bijna alles. Nu luister ik aandachtig en kan ik onthouden waarover de priester gesproken heeft.”
Marc Lensly

„Ik ben voor interactie. Veel kerkgangers kennen de evangelieverhalen ook goed. Waarom kunnen zij niet reageren of ook eens iets neerschrijven om te gebruiken in de preek? En humor kan zeker een plaats hebben in een homilie, want dat kleurt het leven.”
Lizette Budé

„Soms levert een homilie geestelijk voedsel tot de volgende week in de zondagsmis, maar helaas zijn er niet veel preken van die aard.”
Lauranda De Wulf